

Nr 144.

Av herr Lundqvist m. fl., angående ändrad tid för lagtima landstingsmöte m. m.

Den alltmer ökade omfattningen av landstingens verksamhet har under senare år aktualiserat frågan om vissa ändringar i landstingens arbetsformer i syfte att åstadkomma en mera rationell ordning. Denna fråga har vid upprepade tillfällen berörts i den offentliga diskussionen, vid landstingens sammanträden och landstingsförbundets möten. Även motionsvägen ha vissa önskemål härutinnan framförts i landstingen.

Om landstingen framdeles på ett tillfredsställande sätt skola kunna bemästra sina omfattande och ständigt växande arbetsuppgifter, fordras en översyn av nuvarande landstingslag.

Kritiken mot de rådande bestämmelser, vilka framförallt synas i behov av revision, kan sammanfattas sålunda: 1) Sammanträdestiden för lagtima möte är olämplig med hänsyn främst till att förberedelsearbetet måste utföras under sommaren. 2) Endast ett landstingssammanträde per år är ofta otillräckligt, och formerna för sammankallande av urtima möte äro stela. 3) Till följd härav uppkommer en alltför stark maktförskjutning till förmån för förvaltningsutskottet.

Sammanträdestiden för lagtima landstingsmöte, den första veckan i september månad, har främst varit betingad av att landstingsskatten debiterats och uppburits i samband med kronoskatten, vars första del uttagits under november månad. Under förarbetena till vår nuvarande landstingslag underströks kraftigt önskvärdheten av landstingsmötenas framflyttande till oktober månad, men då en sådan framflyttning förutsatte omläggning av debitering och uppbörd, kunde den icke genomföras i dåvarande läge. Förutsättningar härför föreligga emellertid nu i och med det nya uppbördsförfarandet.

Olägenheterna av den nuvarande sammanträdestiden ha med de växande arbetsuppgifterna blivit alltmera påtagliga och ha allmänt vitsordats av förvaltningsutskotten. Ärendenas beredning måste nu i forcerat tempo till största delen utföras under den i flera hänseenden härför olämpliga sommaren. Under denna tid föreligga mestadels stora svårigheter att samla förtroende- och tjänstemän till arbetet samt att från andra håll införskaffa upplysningar och utredningsmaterial. Landstingsarbetet under högsommaren har vidare ej sällan visat sig olämpligt för lantbrukarnas skördearbete. Därför måste för närvarande de olika statförslagen för det kommande

kalenderåret uppgöras så tidigt, att erfarenheter från en stor del av det löpande året saknas, vilket är till betydande nackdel.

På anförda grunder kan det anses önskvärt att lagtima landstingsmötet framflyttas till oktober månad, lämpligen till andra måndagen i månaden.

I samband med den föreslagna framflyttningen av landstingsmöte bör även motionstidens utgång ändras. Därest motionstiden framflyttas till den 15 augusti, utökas beredningstiden ytterligare någon vecka, vilket torde vara ett allmänt önskemål för att möjliggöra en omsorgsfullare beredning och ett tidigare utsändande av de tryckta förslagen till landstingets ledamöter, samtidigt som motionstiden på så sätt ändå utlöper en månad senare än nu.

Den nuvarande långa besvärstiden, sextio dagar, torde i anslutning till landstingsmötets framflyttande behöva förkortas, för att verkställigheten av landstingets beslut ej skall komma alltför nära inpå årsskiftet. Om möjligt borde med hänsyn härtill besvärstiden begränsas till exempelvis trettio dagar, i likhet med vad som gäller för kommunala beslut i allmänhet.

Den föreslagna förkortningen av besvärstiden innebär att besvär måste ingivas, innan landstingens protokoll föreligga i tryck. Med hänsyn till den publicitet, som landstingens beslut numera erhålla genom dagspressen, synes detta icke innebära någon olägenhet i synnerhet med hänsyn till att landstingets handlingar och protokoll äro tillgängliga för allmänheten å landstingens kansli.

Tidslängden av landstingsmötet var tidigare maximerad till i regel sex dagar samt begränsas i 1924 års lag indirekt genom bestämmelsen, att traktementen under mötet ej må utgå för längre tid än tio dagar i följd, räknat från mötets början. Tiden synes nu vara inne att ändra restriktionerna i fråga om mötestidens längd.

Det ligger i sakens natur, att landstingens omfattande och mångskiftande verksamhet svårligen alltid kan regleras vid ett enda, relativt kortvarigt årligt sammanträde. Erfarenheten har också visat, att landstingen under senare år i ökad utsträckning begagnat möjligheten att sammanträda till urtima möte. Det kunde måhända med hänsyn härtill ifrågasättas att i lagen införa bestämmelser om ytterligare ett lagtima möte, förslagsvis förlagt till våren. Landstingens behov av mer än ett sammanträde under året skiftar emellertid i hög grad. Detta behov har sålunda varierat såväl de skilda landstingen emellan som inom ett och samma landsting från det ena året till det andra. Tiden för ett andra landstingsmöte under året bör därför kunna bestämmas alltefter omständigheterna i varje särskilt fall.

Landstingens möjligheter att sammanträda till urtima möte böra därför i stället underlättas. Det synes anmärkningsvärt, att lagstiftaren så strängt reglerat landstingens möjlighet att sammanträda mer än en gång om året. Medan andra kommunala representationer få sammanträda efter behov, äro landstingens beslut om urtima möte kringgådda med krav på $\frac{3}{4}$ ma-

juritet eller fordras eljest konungens medgivande till inkallande av dylikt möte. Denna restriktivitet synes knappast motsvara tidens krav, och förhållandet har också rönt en stark och enhällig kritik från landstingshåll. Kommunalförfattningssakkunniga ansågo på sin tid skäl föreligga att medgiva även förvaltningsutskottet rätt att påkalla urtima möte. En dylik rätt vore enligt sakkunniga i själva verket allenast att betrakta som en naturlig följd av att landstingsförvaltningen i förvaltningsutskottet erhöle ett centralt organ med förutsättningar att handha ledningen av förvaltningen. Såsom sådant organ borde utskottet enligt sakkunnigas mening otvivelaktigt vara särskilt skickat att bedöma, när ett extra sammanträde av landstinget vore av nöden; att möjlighet sålunda bereddes för ett sammankallande på initiativ från landstingsförvaltningens sida vore att anse såsom en icke obetydlig vinst av nämnda centrala förvaltningsorgans tillskapande. Kommunalförfattningssakkunnigas berörda förslag mötte emellertid motstånd från fyra länsstyrelser och ett landsting, och departementschefen anslöt sig till den sålunda framförda kritiken mot förslaget samt utslöt ur landstingslagen bestämmelserna om rätt för förvaltningsutskottet att påkalla urtima landsting.

De av kommunalförfattningssakkunniga anförda skälen för att tilldela förvaltningsutskottet befogenhet att påkalla urtima möte förefalla alltjämt bärande. Landstingsförvaltningens utveckling under gällande landstingslag bär tydligt vittnesbörd härom. Förvaltningsutskottet har erhållit en stark ställning såsom centralt förvaltningsorgan och måste otvivelaktigt anses väl skickat att bedöma behovet av urtima landstingsmöte. Förvaltningsutskottet bör därför liksom landstinget självt (utan krav på $\frac{3}{4}$ majoritet) erhålla befogenhet att besluta om inkallande av urtima landstingsmöte för avgörande av sådana brådskande ärenden, som utskottet icke självt är behörigt eller finner lämpligt fälla avgörande i. Med en sådan ordning befordras även ett förtroendefullt samarbete mellan landstinget och dess förvaltningsutskott samt minskas riskerna för alltför stor maktkoncentration hos utskottet.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om att frågan om framflyttning av tiden för lagtima landstingsmöte samt frågan om landstingens möjligheter att sammanträda till urtima möte måtte hänskjutas till 1946 års kommunallagskommitté för utredning och förslag till därav betingade ändringar i lagen den 20 juni 1924 om landsting.

Stockholm den 24 januari 1948.

R. Lundqvist.

Axel Mannerskantz.

Torsten Isaksson.